

คำวินิจฉัยของ นายอภัย จันทนจุลกะ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๘/๒๕๔๕

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ไทย

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ไทย เนื่องจากมีเหตุต้องเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) และวรรคสอง ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคประชาธิปัตย์ไทย ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ ต่อมาพรรคประชาธิปัตย์ไทยได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๔ แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ที่ประชุมใหญ่วิสามัญพรรคประชาธิปัตย์ไทย ครั้งที่ ๑/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยุบเลิกพรรคประชาธิปัตย์ไทยตามข้อบังคับ พรรคประชาธิปัตย์ไทย ข้อ ๑๑๒ ซึ่งกำหนดไว้ว่า การยุบเลิกพรรคจะกระทำได้ภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (๑) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ (๒) ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประสานมนตรีด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ (๓) ได้รับความเห็นชอบ จากที่ประชุมใหญ่พรรคด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ขององค์ประชุมทั้งหมด และนายทะเบียน พรรคการเมืองได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้พรรคประชาธิปัตย์ไทยจัดส่งรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหาร พรรคประชาธิปัตย์ไทยและรายงานการประชุมคณะกรรมการประสานมนตรีคราวที่มีมติให้ยุบเลิกพรรคประชาธิปัตย์ไทย ตามข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ไทย ข้อ ๑๑๒ (๑) และ (๒) พร้อมทั้งลายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุมมาเพื่อ ประกอบการพิจารณาคำขอยุบพรรคประชาธิปัตย์ไทย ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ไทยได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๕ จัดส่งรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ไทยเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๔ ในคราวที่มีมติให้ยุบเลิกพรรคประชาธิปัตย์ไทย ตามข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ไทย ข้อ ๑๑๒ (๑) เพื่อประกอบคำขอยุบเลิกพรรคประชาธิปัตย์ไทย พร้อมทั้งได้ชี้แจงว่า คณะกรรมการประสานมนตรีได้พ้น

จากตำแหน่งทั้งคณะ เนื่องจากขาดสมาชิกภาพตามข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ไทย ข้อ ๖๒ (๓) ปัจจุบันจึงไม่มีคณะกรรมการประสานงาน นายทะเบียนพรรคการเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคประชาธิปัตย์ไทยได้ขอยุบเลิกพรรคประชาธิปัตย์ไทยโดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ไทยแล้ว จึงเป็นเหตุให้ยุบพรรคประชาธิปัตย์ไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑)

นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง โดยขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคประชาธิปัตย์ไทย เนื่องจากมีเหตุต้องเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑)

ศาลรัฐธรรมนูญในการประชุม เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และให้รับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมทั้งมีคำสั่งให้แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และส่งสำเนาคำร้องให้พรรคประชาธิปัตย์ไทย ผู้ถูกร้อง เพื่อให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับหนังสือ

พรรคประชาธิปัตย์ไทยมีหนังสือลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า พรรคประชาธิปัตย์ไทยมีหนังสือ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๔ แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองขอยุบเลิกพรรคการเมือง ตามข้อบังคับพรรค ฯ ข้อ ๑๑๒ เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ไทยโดยที่ประชุมใหญ่มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยุบเลิกพรรค ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคได้มีมติเป็นเอกฉันท์ไปก่อนแล้ว ยกเว้นที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานของพรรค เพราะในขณะนั้นไม่มีคณะกรรมการประสานงานตามข้อบังคับพรรคแต่อย่างใด และการดำเนินการของพรรคดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรคอย่างแท้จริงโดยได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคประชาธิปัตย์ไทยแล้วทุกประการ ทั้งนี้ เพื่อดำรงไว้ซึ่งอุดมการณ์ของพรรคมิให้เสื่อมเสียหรือการถูกเปลี่ยนแปลงไปด้วยคณะบุคคลหรือกลุ่มคนอื่นใดเพียงแต่หยุดการดำเนินกิจการใด ๆ ตามกฎหมายไว้โดยความเห็นชอบของสมาชิกพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรค ประกอบกับในสถานการณ์ปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้พรรคสามารถดำรงอยู่ได้เพราะขาดกำลังสนับสนุน เป็นอุปสรรค

สำคัญต่อการเผยแพร่อุดมการณ์ของพรรค จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรครักถิ่นไทยตามคำขอของพรรครักถิ่นไทย

ประเด็นตามคำร้องที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า กรณีมีเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรครักถิ่นไทย เนื่องจากมีเหตุต้องเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๐ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองต้องมีนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนาระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “ข้อบังคับพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
- (๔) การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง
- (๕) แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของกรรมการสาขาพรรคการเมืองและอำนาจหน้าที่ของกรรมการสาขาพรรคการเมือง
- (๖) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมของสาขาพรรคการเมือง
- (๗) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
- (๘) ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก
- (๙) การรับเข้าเป็นสมาชิกและการให้ออกจากการเป็นสมาชิก
- (๑๐) วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก

(๑๑) หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

(๑๒) การบริหารการเงินและทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

(๑๓) การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

(๑๔) การเลิกพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง”

มาตรา ๒๐ บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้”

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว การดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ให้พรรคการเมืองกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

(๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง

(๒) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมือง

(๓) การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เภรัณยูิกพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่น

(๔) การอื่นตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง”

มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือรายการตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๕) ที่จัดแจ้งไว้กับนายทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๐ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจาก นายทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด การแก้ไขรายการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๘ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
- (๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕
- (๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่ง ยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อ ๑๑ “สมาชิกสามัญ ได้แก่ บุคคลที่ยื่นใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกและคณะผู้บริหารพรรค มีมติให้รับเป็นสมาชิกได้”

ข้อ ๑๒ “สมาชิกต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิก
- (๓) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๔) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๕) ไม่เป็นบุคคลที่ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
 (๖) ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
 (๗) ไม่เคยกระทำความผิดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดเหตุโทษหรือการกระทำโดยประมาท หรือถ้ามีเหตุผลจำเป็นเป็นกรณีพิเศษ คณะผู้บริหารพรรคอาจพิจารณารับผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อนี้ให้เป็นสมาชิกสามัญโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรคก็ได้

(๘) “ไม่อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง”

ข้อ ๑๕ “สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๒

ฯลฯ”

ข้อ ๕๕ “ให้มีคณะกรรมการประสานมนตรีคณะหนึ่งซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกสามัญจำนวนเจ็ดคนและให้เลือกสำรองไว้อีกเจ็ดคน

คณะกรรมการประสานมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีในขณะนั้น
 อายุคณะกรรมการประสานมนตรีมีกำหนดสองปีตั้งแต่วันเลือกตั้ง”

ข้อ ๖๐ “คณะกรรมการประสานมนตรีอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการประสานตรีนใหม่ ซึ่งจะต้องจัดให้มีขึ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันครบวาระ”

ข้อ ๖๑ “คณะกรรมการประสานมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่ออยู่ในตำแหน่งครบวาระ”

ข้อ ๖๒ “กรรมการประสานมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดจากสมาชิกภาพตามข้อ ๑๕

ข้อ ๖๓ “เมื่อตำแหน่งกรรมการประสานตรีนว่างลงให้คณะกรรมการบริหารพรรคแต่งตั้งสมาชิกซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกสำรองไว้ตามลำดับคะแนนให้ดำรงตำแหน่งแทนจนครบวาระของผู้ที่พ้นตำแหน่ง”

ข้อ ๖๕ “คณะกรรมการประสานตรีนมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมให้มีการเปิดประชุมของกลุ่มประชาสังคม และกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ

(๒) วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาจากกลุ่มประชามนตรีโดยจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาเสนอต่อคณะกรรมการบริหารพรรค

(๓) ติดตาม กำกับ ผลการดำเนินงาน ของคณะกรรมการบริหารพรรค

(๔) ผลสรุปการสังเคราะห์ของคณะกรรมการประชามนตรี คณะกรรมการบริหารพรรค ต้องนำไปปฏิบัติ

(๕) ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคไม่เห็นด้วย ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ให้ส่งกลับคณะกรรมการประชามนตรีทบทวนพร้อมด้วยเหตุผล หากคณะกรรมการประชามนตรี ได้พิจารณาแล้วและยืนยันข้อเสนอเดิมด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ ให้คณะกรรมการบริหารพรรค ต้องปฏิบัติตาม ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคไม่สามารถปฏิบัติตามด้วยเหตุผลใดก็ตาม ให้คณะกรรมการบริหารพรรคเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ

ข้อสรุปของที่ประชุมใหญ่ถือว่าเป็นอันยุติ

(๖) ประสานกับสมาชิก กลุ่มการเมือง พรรคการเมืองต่าง ๆ และรัฐบาลเพื่อให้งานประชามนตรี บรรลุจุดมุ่งหมาย”

ข้อ ๑๑๒ “การยุบหรือเลิกพรรคจะกระทำได้ภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์

(๒) ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประชามนตรีด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์

(๓) ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่พรรคด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของ องค์ประชุมทั้งหมด”

ข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๕ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๔๗) ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๗

ข้อ ๕๕ “ให้มีคณะกรรมการประชามนตรีคณะหนึ่งจำนวนไม่เกินเก้าคน ซึ่งที่ประชุมใหญ่ เลือกตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ผู้สนับสนุนกิจการของพรรค อดีตหัวหน้าพรรค อดีตรองหัวหน้าพรรค หรือบุคคลอื่นใดที่คณะกรรมการบริหารพรรคเห็นชอบ และเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ให้เลือกตั้ง

คณะกรรมการประชามนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐมนตรีในขณะนั้น

อายุคณะกรรมการประชามนตรีมีกำหนดสี่ปีตั้งแต่วันเลือกตั้ง”

ข้อ ๖๒ “กรรมการประชามนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๘ (๒) บัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเลิกพรรคการเมืองด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑ (๑๔) ได้บัญญัติให้ข้อบังคับพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีรายการของการเลิกพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง กล่าวคือ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมืองและที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง และมาตรา ๒๕ บัญญัติให้การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมืองต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ซึ่งมาตรา ๒๖ บัญญัติให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนสาขาพรรคการเมือง และสมาชิกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง และเมื่อที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองมีมติให้เปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคข้อหนึ่งข้อใด มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่งบัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคข้อนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียนแล้วเท่านั้น พรรคการเมืองจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งเป็นทั้งข้อตกลงสำหรับสมาชิกพรรคในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองร่วมกัน และเป็นกติกาหรือหลักเกณฑ์ที่นายทะเบียนพรรคการเมือง และศาลรัฐธรรมนูญต้องใช้ในการควบคุมตรวจสอบพรรคการเมืองไปพร้อมกันด้วย ทั้งนี้การจะเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองบัญญัติให้กระทำได้โดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและต้องได้รับการตอบรับจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเสียก่อนตามมาตรา ๓๓ เพื่อตรวจสอบมิให้ข้อบังคับพรรคส่วนหนึ่งส่วนใดขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ นอกจากนี้หากที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองใด

ไม่ดำเนินการประชุมเพื่อแก้ไขข้อบังคับพรรคให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมืองย่อมเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองนั้นได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) เนื่องจากไม่ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๒๖ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยให้ยุบไปแล้วหลายพรรคการเมือง เนื่องจากปรากฏตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคโดยไม่ถูกต้องหรือมีองค์ประชุมไม่ครบหนึ่งร้อยคนซึ่งไม่เป็นไปตามที่ข้อบังคับพรรคกำหนดไว้ โดยศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะไปแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับพรรคการเมืองได้ และจำต้องวินิจฉัยคดีไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยไม่ไต่ถ้อยคำตามคำชี้แจงของพรรคว่ามีเจตนารมณ์จะดำเนินการทางการเมืองต่อไป หรือไม่

การที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่จะแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับพรรคการเมืองประกอบกับข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๑๑๒ บัญญัติให้การยุบหรือเลิกพรรค จะกระทำได้ภายใน ๓ ประการ คือ (๑) ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ (๒) ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประชาชนตรีด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ และ (๓) ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่พรรคด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ขององค์ประชุมทั้งหมด โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่า พรรคประชาธิปัตย์ไทยขอยุบเลิกพรรคโดยแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองและชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ที่ประชุมใหญ่วิสามัญพรรคประชาธิปัตย์ไทยและคณะกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ไทยได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ยุบเลิกพรรคประชาธิปัตย์ไทย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ไทย ข้อ ๑๑๒ (๓) และ (๑) โดยลำดับ แต่ในส่วนที่ต้องดำเนินการตามข้อ ๑๑๒ (๒) พรรคประชาธิปัตย์ไทยชี้แจงว่า คณะกรรมการประชาชนตรีได้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะเนื่องจากขาดสมาชิกภาพตามข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ไทย ข้อ ๖๒ (๓) จึงไม่มีคณะกรรมการดังกล่าว โดยพรรคไม่ได้ส่งเอกสารใด ๆ มาประกอบคำชี้แจงข้างต้นแต่อย่างใดทำให้ไม่อาจพิจารณาและทราบได้ว่า คณะกรรมการประชาชนตรีพ้นจากตำแหน่งไปตั้งแต่เมื่อใดหรือตามข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ไทย ข้อ ๖๒ (๓) ฉบับเดิมหรือฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งไม่มีคณะกรรมการประชาชนตรีแล้วจริงหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามข้อบังคับพรรค พบว่ามีหลักเกณฑ์ในการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งกรรมการประชาชนตรีพร้อมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการประชาชนตรีไว้หลายประการ ดังที่ปรากฏตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๕๕ ข้อ ๖๐

และข้อ ๖๕ ประกอบกับข้อบังคับพรรคฯ ข้อ ๑๑๒ (๒) เป็นเงื่อนไขบังคับประการหนึ่งที่จะประกอบกันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองไทยได้ เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) บัญญัติให้พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง ประกอบกับมาตรา ๒๐ บัญญัติให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามข้อบังคับพรรคการเมือง และยังไม่ได้มีการแก้ไขข้อบังคับพรรคการเมืองพรรคการเมืองไทยฯ ข้อ ๑๑๒ (๒) ที่กำหนดให้การยุบพรรคการเมืองไทยต้องอาศัยมติโดยเอกฉันท์ของคณะกรรมการประสานมนตรีด้วยข้อเท็จจริงจึงยังฟังไม่ได้ว่า พรรคการเมืองไทยได้ดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับพรรคที่กำหนดไว้เพื่อการยุบหรือเลิกพรรคการเมืองแล้ว แม้ที่ประชุมใหญ่สามัญของพรรคการเมืองไทยจะมีมติให้ยุบพรรคการเมืองไทยแล้วก็ตาม จึงยังไม่มีเหตุที่จะยุบพรรคการเมืองไทยได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง

นายอภัย จันทนจุลกะ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ